

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права

Силабус

вибіркового освітнього компонента

Історія судової влади

підготовки бакалавра
спеціальності 081 Право
освітньо-професійної програми Право

Силабус вибіркового освітнього компонента «Історія судової влади»
підготовки бакалаврів, галузь знань 08 Право, спеціальності 081 Право, за
освітньо-професійною програмою Право.

Розробник: доцент кафедри теорії та історії держави і права, канд. політ.
наук, доцент Кравчук М. А.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

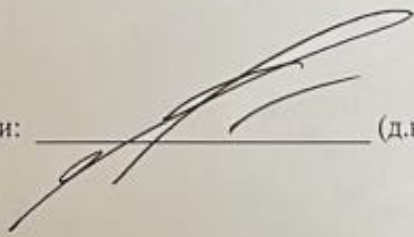

(підпис) (д.ю.н., проф. Кравчук В.М.)

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри теорії
та історії держави і права**

Протокол № 1 від 30.08 2022 р.

Завідувач кафедри:

(д.ю.н., проф. Яцишин М. М.)

© Кравчук М. А., 2022 р.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання (на базі мс)	Галузь знань: 08 Право Спеціальність: 081 Право Освітньо-професійна програма : Право Освітній рівень: Перший (бакалаврський)	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання <u> 2 </u>
		Семестр <u> 4 </u> -ий
ІНДЗ: <u> </u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Самостійна робота <u> 110 </u> год.
Мова навчання: українська		Консультації <u> 10 </u> год. Форма контролю: залік – 4-ий семестр

II. Інформація про викладача

Кравчук Микола Артемович

Науковий ступінь: кандидат політичних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри теорії та історії держави і права

Контактна інформація kravchuk.mykola@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

«Історія судової влади» є вибірковою начальною дисципліною, орієнтованою на підготовку юристів належного рівня кваліфікації, які опанували не лише сучасні засади функціонування судової системи в Україні та різних державах світу, але й розуміють логіку їх формування протягом століть історії розвитку цивілізації. Здобувши основоположні знання з історії судової влади як в різних правових системах світу, так і в Україні, можна більш цілісно та комплексно зрозуміти засади формування, функціонування

та розвитку сучасного правосуддя . «Історія судової влади» покликана надати здобувачам освіти знання про причини та передумови виникнення судової влади в Стародавні часи, в часи Середньовіччя, в Новий та Новітній часи, сутність та сучасні концепції правосуддя, основні закономірності та механізми розвитку та функціонування міжнародних та наддержавних судових інстанцій.

2. Пререквізити: для успішного засвоєння курсу «Історія судової влади» потрібно попередньо вивчати такі предмети: «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України», «Судові і правоохоронні органи», «Конституційне право України».

Постреквізити: Вивчення предмету «Історія судової влади» сприятиме опануванню процесуальних правничих дисциплін, а також поглибленню знань про функціонування судової влади на міжнародному рівні та у різних правових системах.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета вибіркового освітнього компонента - формування у студентів третього курсу юридичного факультету цілісних уявлень про розвиток судоустрою та судочинства на міжнародному рівні, у різних правових системах (в тому числі в Україні) з тим, щоб використати одержані знання для поглибленого вивчення окремих процесуальних галузей права та галузей законодавства.

Завданням вибіркової освітнього компонента є вивчення історико-правових аспектів функціонування сучасних систем судоустрою та правосуддя в світі та в Україні, закономірностей розвитку судової влади в різних правових системах.

4. Результати навчання (Компетентності)

У разі успішного завершення курсу студент зможе реалізовувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

Результати навчання:

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН. 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

5. Структура освітнього компонента

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Консульт.	Форма контролю/бали
Змістовий модуль 1. Становлення та розвиток судової влади в правових системах світу						
Тема 1. Теоретико-методологічні аспекти історії судової влади	14	2	2	10	6	ДС, ДБ, Р / 16
Тема 2. Становлення судової влади в різних правових системах з найдавніших часів до Середньовіччя	24	2	2	20		
Тема 3. Еволюція судової влади та судочинства у Новий та Новітній час	24	2	2	20		
Тема 4. Генеза міжнародних та міждержавних судових інституцій	16	2	4	10		
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	84	8	10	60	6	
Контрольна робота 1						30
Змістовий модуль 2. Становлення та розвиток судової влади в Україні.						
Тема 5. Історія судівництва на українських землях до поч. ХХ ст.	24		4	20	4	ДС, ДБ,

Тема 6. Судова влада в Україні у XX – XXI ст.	24		4	20		Р / 14
Тема 7. Становлення та розвиток судової влади на Волині	14	2	2	10		
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	66	2	10	50	4	
Контрольна робота 2						30
ІНДЗ						10
<i>Разом</i>	150	10	20	110	10	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№	Тема	Кількість годин
1.	Теоретико-методологічні аспекти історії судової влади 1. Філософсько-правове розуміння правосуддя 2. Роль компаративістики в дослідженні історії судової влади 3. Історико-правові аспекти суддівського розсуду	10д/ 10з
2.	Становлення судової влади в різних правових системах з найдавніш до Середньовіччя 1. Уявлення про судочинство в Стародавньому Єгипті 2. Формування судочинства у Стародавній Індії	10д/ 30з
3.	Еволюція судової влади та судочинства у Новий та Новітній час 1. Вплив розвитку парламентаризму на формування судочинства та Новітній час 2. Вплив розвитку конституціоналізму на формування судочинства у Новий та Новітній час	10д/ 30з
4.	Гене́за міжнародних та міждержавних судових інституцій 1. Передумови формування міжнародних судових інституцій 2. Передумови формування міждержавних судових інституцій	10д/ 10з
5.	Історія судівництва на українських землях до поч. XX ст. 1. Роль Київського князя в здійсненні правосуддя 2. Вплив західноєвропейської правової думки на розвиток судочинства на українських територіях у XIX ст.	12д/ 20з
6.	Судова влада в Україні у XX – XXI ст. 1. Особливості функціонування судової влади на Волині та в Галичині у міжвоєнний період. 2. Особливості функціонування судової влади на Буковині та в Закарпатті у міжвоєнний період	12д/ 12з

	3. Особливості функціонування судів в умовах воєнного стану	
7.	Становлення та розвиток судової влади на Волині 1. Історія судів Луцька до XIX ст. 2. Історія судів Луцька у XIX ст.	14д/ 10з
	Разом	78 д/ 122з

Орієнтовний перелік тем індивідуальних науково-дослідних завдань

Теми подаються на самостійний вибір студентів. Кожна тема може бути обрана одним студентом.

1. Підходи у дослідженні історії судової влади
2. Філософсько-правове розуміння справедливості як основи правосуддя
3. Динаміка поняття «правосуддя» у період Середньовіччя
4. Динаміка поняття «правосуддя» у Новому часі
5. Динаміка поняття «правосуддя» у Новітньому часі
6. Вплив конституцій на розвиток судової влади в країнах англо-саксонської правової сім'ї
7. Вплив конституцій на розвиток судової влади в країнах романо-германської правової сім'ї
8. Ідея судової влади в Конституції США
9. Ідея судової влади в країнах мусульманської правової сім'ї
10. Вплив природної концепції права на формування судової влади в країнах Західної Європи у XX ст..
11. Розвиток міжнародного судочинства після II Світової війни: основні напрямки
12. Розвиток міжнародного судочинства після 1991 року: основні напрямки
13. Ідея судової влади в Конституції Пилипа Орлика
14. Ідея судової влади в працях М. Грушевського
15. Концептуальні засади побудови судової влади в Україні у проектах Конституції України (1991-1995 рр.)

Форма звітності: друкований реферат обсягом 10-15 сторінок.

Строки виконання: – до 1 листопада (денна форма навчання)

- до початку заліково-екзаменаційної сесії (заочна форма навчання)

IV. Політика оцінювання

Оцінювання роботи студента

Шкала оцінювання роботи студента на семінарських заняттях:

0-0,9 – незадовільно - питання висвітлені недостатньо, не використано юридичної термінології, окремі тези потребують уточнення, доопрацювання.

1-1,9 – задовільно - питання висвітлені поверхнево, використана частково юридична термінологія, зроблені висновки, які потребують деякого уточнення;

2-2,9 – добре – питання висвітлені частково, відповідь охоплює основні аспекти, використана певна кількість термінів, класифікації, зроблені окремі висновки;

3-4 – відмінно - питання висвітлені повністю, використана необхідна кількість термінів, класифікації, зроблені конкретні висновки;

Контрольна робота 1 проводиться письмово за результатами вивчення тем 1-4 (в тому числі питань, винесених по цих темах на самостійне опрацювання).

Контрольна робота 2 проводиться письмово за результатами вивчення тем 5-7 (в тому числі питань, винесених по цих темах на самостійне опрацювання).

Шкала оцінювання контрольних робіт:

0-9 – незадовільно - питання висвітлені недостатньо, не використано юридичної термінології, окремі тези потребують уточнення, доопрацювання.

10-17 – задовільно - питання висвітлені поверхнево, використана частково юридична термінологія, зроблені висновки, які потребують деякого уточнення;

18-24 – добре – питання висвітлені частково, відповідь охоплює основні аспекти, використана певна кількість термінів, класифікації, зроблені окремі висновки;

25-30 – відмінно - питання висвітлені повністю, використана необхідна кількість термінів, класифікації, зроблені конкретні висновки.

Критерії оцінювання ІНДЗ:

8-10 балів – проблема висвітлена повністю, використана значна кількість наукової літератури, зроблені конкретні висновки;

5-7 балів - проблема висвітлена частково, використано дослідження різних науковців з даного питання, зроблені висновки, які потребують деякого уточнення;

до 5 балів - проблема висвітлена недостатньо, не використано дослідження різних науковців з даного питання, зроблені висновки нечіткі і потребують уточнення, доопрацювання.

За домовленістю між студентом і викладачем написання ІНДЗ може бути замінене на написання доповіді на конференцію чи наукової статті. Тема доповіді чи тема наукової статті погоджується викладачем. Підготовлена та обов'язково опублікована доповідь чи наукова стаття оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання ІНДЗ

Підсумкова оцінка поточного контролю виводиться шляхом додавання оцінок за семінарські заняття, контрольні роботи та ІНДЗ.

Політика щодо академічної доброчесності

Вивчаючи курс «Історія судової влади», студент погоджується виконувати етичні принципи та визначені законом правила, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності студентом передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Пропущені без поважних причин семінарські заняття перескладаються усно шляхом відповіді на всі питання семінарського заняття. Семінарське заняття вважається пропущеним без поважних причин, якщо немає документального підтвердження поважної причини відсутності (довідка, повістка тощо). За результатами перездачі виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання роботи студента на семінарських заняттях.

Пропущені з поважних причин семінарські заняття перескладаються шляхом підготовки конспекта по темі семінарського заняття з відповідями на всі питання семінарського заняття. За результатами перездачі виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання роботи студента на семінарських заняттях.

Пропуски на семінарських заняттях та негативні оцінки можуть бути перездані до початку семінарських занять по наступному модулю або до початку заліково-екзаменаційної сесії, якщо модуль останній в семестрі.

ІНДЗ здаються відповідно до встановленої дати, після якої роботи не приймаються і не перевіряються.

V. Підсумковий контроль

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено даним силабусом. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості шляхом усної відповіді на питання, винесені на залік. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Повторне складання заліку з освітнього компонента допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Залік відбувається в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Перелік питань на залік (денна форма навчання)

1. Поняття правосуддя та судової влади
2. Судова влада в суспільстві
3. Понятійно-категоріальний апарат історії судової влади
4. Судова система у Афінах (ареопаг, суд ефетів, геліея, колегії 11-ти та 40-а, третейські суди).
5. Судова влада у Спарті (царі, герусія, народні збори, ефори).
6. Судова влада Риму у період республіки.
7. Судівництво Риму у період імперії.
8. Судова влада у період Середньовіччя в державах романо-германської правової сім'ї
9. Судова влада у період Середньовіччя в державах англо-саксонської правової сім'ї;
10. Судова влада у період Середньовіччя в державах релігійних правових сімей
11. Світський та церковний суд у період Середньовіччя
12. Судові органи Англії (Великобританії) у Новий та Новітній час
13. Судоустрій США у Новий та Новітній час
14. Розвиток французького судівництва (кінець XVIII –XX ст.)
15. Судова влада у Німеччині (XIX –XX ст.)
16. Створення та функціонування міжнародних судових інституцій до середини XX ст.
17. Створення та функціонування міжнародних судових інституцій у II пол. XX ст. (Міжнародний суд ООН та інші міжнародні суди)
18. Створення та генеза Міжнародного кримінального суду

19. Європейський Суд з прав людини: становлення та розвиток
20. Судові інституції Європейського Союзу: формування та еволюція
21. Міжнародні та міждержавні судові інституції
22. Світські суди Княжої доби (княжий суд, вічовий суд, громадський або вервний суд).
23. Приватні (доменіальні) суди Княжої доби
24. Церковний суд Княжої доби. Доступність суду Княжої доби
25. Система державних судів до судової реформи 1564-1566 рр. та у пореформений період.
26. Суд в українських містах з магдебурзьким правом.
27. Провінційні суди (сільські суди отаманів, сотенні суди, полкові суди) у добу Гетьманщини.
28. Генеральний військовий суд.
29. Гетьманський суд.
30. Міські, сільські, домініальні (панські) та духовні суди у добу Гетьманщини
31. Судові реформи 1917-1918 рр.
32. Судові реформи 1919-1920 рр.
33. Судова влада у Західноукраїнській Народній Республіці.
34. Судові органи Радянської України у міжвоєнний період.
35. Судоустрій і судочинство в умовах воєнного стану (1941-1946рр.)
36. Криза тоталітарного судівництва та спроби її подолання (1946-1964)
37. Судівництво в Україні у 1964-1991 рр.
38. Зміни в судоустрої та судочинстві України з набуттям незалежності. Характеристика Концепції судово-правової реформи 1992 року
39. Закріплення основ судівництва в Конституційному Договорі 1995 р. та Конституції України 1996 р.
40. Основні напрями оптимізації судоустрою України на сучасному етапі.
41. Основні положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. і вплив на них світової та вітчизняної правової думки.
42. Формування судової влади на Волині до поч. ХХ ст.
43. Функціонування судової влади на Волині у міжвоєнний період
44. Судова влада на Волині у 1939-1991 рр.
45. Органи судової влади на Волині за часів незалежності України

**Перелік питань на залік
(заочна форма навчання)**

1. Поняття правосуддя та судової влади
2. Судова влада в суспільстві
3. Понятійно-категоріальний апарат історії судової влади

4. Уявлення про судочинство у країнах Стародавнього Сходу.
5. Судова система та судочинство у античних державах.
6. Судова влада у період Середньовіччя в державах романо-германської правової сім'ї
7. Судова влада у період Середньовіччя в державах англо-саксонської правової сім'ї;
8. Судова влада у період Середньовіччя в державах релігійних правових сімей.
9. Судова влада Великобританії у Новий та Новітній час.
10. Становлення та розвиток судової влади у США..
11. Зміни у судоустрої та судочинстві Франції у XVIII – XX ст.
12. Розвиток судової влади Німеччини у XVIII – XX ст.
13. Судова влада періоду Княжої доби.
14. Суди на українських землях у литовсько-польський період.
15. Судова влада у період козаччини.
16. Судова система на Україні за часів російського царизму та Австро-Угорської імперії.
17. Судова влада у добу української революції.
18. Судові органи та судочинство в радянський період.
19. Становлення судової влади у незалежній Україні.
20. Особливості становлення судової влади на Волині у XX-XXI ст.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка балів	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перекладання)

БАЛИ ЗАРАХУВАННЯ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Види студентської наукової та практичної активності	Кількість балів
Публікація наукової статті в періодичному виданні студентських наукових праць	10
Виступ на Міжнародній, Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції з публікацією тез доповіді	5
Участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських олімпіад	до 20
Участь у II етапі Всеукраїнського конкурсу наукових робіт	до 20
Участь у правопросвітніх заходах організованих громадськими організаціями в межах національних та міжнародних грантів.	до 5
Проходження курсів, тренінгів, воркшопів та інших видів неформальної освіти в межах тематики освітнього компонента	до 10

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. 2-е вид. перероб. й доп. : Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 730 с.
2. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : монографія / В.Д. Бринцев. Х.: Право, 2010. 464 с.
3. Гриценко В. Г. Класифікація органів судової влади України, сутність та особливості їх правоохоронної діяльності. Актуальні проблеми держави і права. 2016. Вип. 76. С. 44-50. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2016_76_9.
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. Відомості Верховної Ради. 2016. №31. Ст. 545.
5. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. А.В. Грубінко. Тернопіль, 2010. 392 с.
6. Історія держави і права України: підручник /за ред.В.Д. Гончаренка. 2-ге вид. переробл. і допов. Харків: Право, 2019. 552 с
7. Конституція України від 28 червня 1996 р. із змінами і доповненнями. Відомості Верховної Ради України. 2016. №51. Ст. 532.
8. Кравчук М. Історико-правова характеристика статусу суддів та судового розсуду в країнах Західної Європи в період Середньовіччя. Історико-правовий часопис: науковий журнал / упоряд. О. Крикунов. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. № 1 (13). С. 19-24.
9. Кравчук М. А. Історико-правові аспекти судового розсуду в кримінальному процесі. Актуальні питання кримінального права, кримінального процесу та криміналістики (на вшанування пам'яті Ганса Гросса) : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 29 січня 2016 р.). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. С. 136-137.

- 10.Кравчук М. А. Історико-правові аспекти судового розсуду (дискреції). Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. Випуск 33. Ч. 1. Ужгород, 2015. С. 44-49
- 11.Кравчук М. Судовий розсуд (дискреція): історія становлення та сучасність. Dyskrecjonalna władza sędziego. Zagadnienia teorii i praktyki. Tarnobrzeg: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, 2012. S. 67-73.
- 12.Кравчук М., Глабай А. Історико-правова характеристика статусу суддів та судового розсуду в країнах Стародавнього Сходу. Історико-правовий часопис: науковий журнал / упоряд. О. Крикунов. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. № 2 (12). 46. С. 34-38.
- 13.Кравчук М., Глабай А. Фактори формування суддівського розсуду в Стародавньому Римі. Проблеми забезпечення прав і свобод людини, їх захисту в країнах Європи: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 14 груд. 2018 р.) / Уклад. Л. М. Джурак. Луцьк, 2018
- 14.Кравчук М., Кравчук В. Конституційні основи правового статусу суддів у радянській Україні за Конституцією 1978 року: історико-правові аспекти. Історико-правовий часопис : науковий журнал / упоряд. О. Крикунов. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. № 2 (10). С. 25-28
- 15.Кравчук М. Історико-правова характеристика статусу суддів та судового розсуду в період Нового часу. Історико-правовий часопис: науковий журнал / упоряд. О. Крикунов. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. № 2 (14). С. 16-20.
- 16.Кулик С. В. Історико-правові аспекти реформування судової системи України. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. №1. С. 16-20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_1_5.
- 17.Курко М. Н. Розвиток судової системи на території України – історичний аспект (XVIII–XIX століття). Часопис Київського університету права, 2010. С. 35–38.
- 18.Молдован В.В. Судоустрій. Україна, Велика Британія, Російська Федерація, США, ФРН, Франція. Судові органи ООН [текст] : Навч. посіб. / В.В. Молдован, А.В. Молдован. К.: Центр учбової літератури, 2012. 364 с.
- 19.Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку. За ред.. І. Б. Усенка Київ. Наукова думка. 2014. 501 с.
- 20.Тищик Б. Й. Історія держави і права Стародавнього світу: Навч. Посібник. Львів: Світ, 2001. 384 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського